

Merjünk kicsik lenni!

(Kovács László volt külügyminiszter mondása)

A benzinár alakulása mint a kormányzati alkalmasság tükre

A kormány szakmai működéséről *Kovács László* szocialista politikus mondása jut eszembe: *Merjünk kicsik lenni!* A kormány, bár elhatárolódott Kovács László kijelentésétől, a szakmaiságban igazán mer kicsi lenni. – De ennyire? – kérdezzük. Amiben „nagy”, abban kellene kicsinek lennie: ekkora hozzá nem értés és ide nem illő magabiztosság számomra is meglepő, bár személyes tapasztalataim alapján sok mindent előre láttam. A kétharmad nem a szakmai teljesítményből, hanem az előző kormányok teljesítményéből következett, a hatalom így valósággal a mostani kormánypártok ölébe hullott.

A spekulációk ellen, amelyek a *nemzeti valutát* is folyamatosan célba veszik és az *üzemanyagárakat* is, a kormánynak fel kellene lépnie. Ez kötelessége és megvannak erre az eszközei. Feladata ellátására azonban nem mutat hajlandóságot. Az ellenzék pedig nem szorítja rá, nem készíti adekvát cselekvésre. A média (az ellenzéki is) az összefüggések ismerete nélkül, panelek alapján előre igazat ad a kormánynak, sőt a hibás irányba terelgeti. Most a líbiai válsággal kapcsolatban azt híreszteli, nemsokára 400 forintba kerül egy liter benzin. (Az ilyen „hírek” beigazolódása közzétételükkel szokott kezdődni.) A sajtó szerint az Orbán-kormány nem is tehet ez ellen semmit.



Bencsik János államtitkár: formálisan az ő kompetenciája

A kormány nem tehet ellene? Merjünk ennyire kicsik lenni?

Újabb benzináremelés – Erről most nem Orbán tehet – írta az egyik lap. Dehogynem tehet! – kapom fel a fejemet. Olyan árképletet tart érvényben Orbán Viktor és Fellegi Tamás, továbbá a teológus végzettségű Bencsik János, ami nem a valós költségektől teszi függővé az üzemanyag árát, teret ad mindenféle spekulációnak, sőt felerősíti azokat. Egy okos államnak e hatásokat kiiktatni, de legalább mérsékelni kellene.

Az arab tűz minket is megéget – újságolja egy másik lap. Minket minden megéget – mondhatnánk. Sajnálatos, hogy a sajtó „szakértőkre” hivatkozva bátorítást ad az ez irányú feladatát elfelejtő (nem ismerő?) kormánynak: ne védje az országot a spekulációtól, hadd emelkedjen a benzin ára rövid időn belül 400 forintra. Merjünk kicsik lenni? De ennyire kicsik? És ezt (is) fizetessük meg a választókkal?

Félrevezető kormányzati kommunikáció

Az üzemanyagárak már most is minden realitást meghaladnak. Nálunk a legdrágább a környező országok közül, még inkább a jövedelmekhez képest. A költséginváziót hamis módon kommunikálják: az előző kormányokra mutogatnak, aminek van alapja. De ha addig nem, a kormányzás kilenc hónapja alatt lett volna idő a helyzet feltárására, a megfelelő válaszok kialakítására, a meghaladott gyakorlat felülbírálatára. Erre nem válasz, hogy kis ország vagyunk, nyitott gazdaság, ránk minden kihat és a költségeket különben is meg kell fizetni. Általában ugyanis nem a költségeket, hanem jóval többet kell megfizetnünk, mint jelen esetben is. Az import árakat nem naponta alakítják a tőzsdén, azokat középtávú egyezmények határozzák meg. Olajvezetéken hozzuk be, ami a legolcsóbb szállítási mód. Van hazai termelés is, önköltsége töredéke a tőzsdei, de a behozatali árak is.

Van, akinek semmibe nem kerül, más a költségeit sem számolhatja el

A kormány valószínűleg nem tudja, mennyibe kerül a benzin, ahogy Demszky Gábor sem tudta, mennyi egy vonaljegy ára. A benzint nem a kormány fizeti, számára és intézményei számára, továbbá azok számára, akik e szisztémához csatlakozhatnak, benzinjegyet biztosítanak, amihez a költségviselő költségvetés, önkormányzat stb. a kereskedelminél alacsonyabb áron jut hozzá. Azok a vállalkozók viszont, akik saját járművüket veszik igénybe, a saját költségeikre és kizárólag hivatalos útra, az „egyszerűsített” elszámolás szerint olyan alacsony üzemanyagárakat alkalmazhatnak, amennyiért nem lehet üzemanyagot vásárolni.

Tévtutak és kényszerpályák és a nomenklatúra, ami e mögött van

Kényszerpályák, tévtutak – Az új nomenklatúra c. könyvemben részletesen foglalkoztam a kormányok komplex energiapolitikájának hiányával és azokkal a tévtutakkal, amelyek elemzések, hatásvizsgálatok és a józan ész sajnálatos nélkülözése miatt alakultak ki. Ezt most nem ismételném meg, el lehet olvasni és az adatok felett el lehet merengeni. A tévtutakat később kényszerpályaként erőltették és erőltetik ránk az egymást váltó kormányok. Hogy miért teszik ezt, arra magyarázat a többé-kevésbé egységes nomenklatúra (elit), amit a hasonló érdekek tartanak egyben. A kialakult viszonyok között a kormányok minden gond nélkül csoportérdekeket képviselhetnek, ami kevésbé felkészült és tájékozott gazdaságirányítás mellett is jól és kényelmesen megoldható. Riasztó a helyzet és az összefüggések nem ismerete; a valóságot egy konstruált (virtuális) világ feltételezéseivel és közhelyekkel helyettesítik. Ez vissza is üt, mivel nem ritkán, mint a benzinárnál is, a szabadjára engedett folyamatok ezeknek az érdekeknek is súlyos károkat okoznak. Pl. a

kormány érdeke a *minél nagyobb bevétel*, amit korlátozás nélkül szeret elkölteni, nem kis részben a *klientúrára*. Csakhogy az üzemanyagárak további növekedése még olyan előnnyel sem jár, hogy bővülne az adóbevételek. Csökken a fogyasztás, részben a magyarországi vásárlások, részben a feketekereskedelemre való kényszerítés miatt, így mérséklődik az üzemanyagra beszedett adók tömege.

Vannak ennél *súlyosabb következmények* is, ezek láthatóan nem érdeklik ezt a kormányt sem, mert különben már régóta megtette volna a *megfelelő intézkedéseket*.

Kitől függ a gazdaságpolitika? Kik a stratégák?

Ennek programalkotással, majd hozzáértő és a tényeket, összefüggéseket ismerő *állami vezetők kinevezésével* kellett volna kezdődnie. Azok, akik ezzel a kérdéskörrel foglalkoznak a gazdasági és a fejlesztési tárcánál, lehet, hogy nem igazán ilyenek, gyakran végzettségüket és előéletüket tekintve sem. (Ld. *Ki kicsoda a gazdaságirányításban?*) Úgy érzem, gondot jelenthet, hogy a miniszterelnök „annyira beletanult” a közgazdasági szakmába (ez *Bogár László* véleménye), hogy *önállóan, alkotóként* is megnyilvánul. (Még kiterjedtebben, mint 1998 és 2002 között.) Lehet az is, hogy igazán ő az alkotó. Mi mással is lehetne magyarázni, hogy az Új Széchenyi Tervet a kezébe fogva nem jött volna rá, mit is adtak a kezébe?



Matolcsy György: ki ötletel? Hiányzik egy jó koalíciós partner

Hiányzik egy igazi koalíciós partner is a jobb teljesítményhez

A mostani, nem színvonalas húzások láttán egyre inkább az a meggyőződésem, hogy *hiányzik ma egy igazi koalíciós partner a Fidesz mellől, kontrollként és fékként*. Ilyenek

voltunk mi, akik adóemeléseket, pénzosztogatást, a mezőgazdaság negligálását és egyebeket akadályoztunk meg annak idején. Mi még ügyeltünk arra, hogy a Ferencváros megsegítése törvényes és a nemzetközi szokásoknak megfelelő legyen. Kíváncsi vagyok: mit tesznek az új FTC elnökön keresztül? Arra is persze: mi lesz majd ennek rá a következménye?

Túlszámlázások, a tisztességtelen hasznot nem juttatják vissza a megkárosítottaknak

Egy másik gond az *ellenőrzés hiánya*. Az üzemanyagoknál mindig felmerült a *túlszámlázás* lehetősége, ezzel az Orbán-kormány ülésein is foglalkoztunk. Az energiaszolgáltatókat privatizáló Horn-kormány óta (rossz) árképlet határozza meg, mennyit kell hétről hétre az üzemanyagért fizetni. Bár ezek az *árképletek* a (külföldi és hazai) monopóliumoknak felettébb kedveznek a hazai fogyasztók, felhasználók rovására (mindenféle, ide nem illő elemek változásán keresztül is forszírozott áremelkedést eredményeznek, nem tompítják a spekulációs hatásokat, nem kényszerítenek a termelés és a szolgáltatás hatékonyságának növelésére és a fogyasztókkal ebben való osztozkodásra stb.) a szolgáltatók gyakran még az árképletből következőnél is *többet számláznak*.

Az ilyen tisztességtelen hasznot *a fejlettebb világban elvonják* és visszajuttatják a megkárosítottaknak (pl. az árak visszakorrigálása formájában), továbbá súlyos büntetést rónak ki. Nálunk sem ez, sem az nem szokott lenni, de még ellenőrzés is csak ritkán, a feltételezett jogtalan extraprofitot *válságadó formájában viszont most az állam teszi zsebre*. Az az állam, amelyik nem látta/látja el a feladatát.) A MOL túlszámlázásait a versenyhivatal alapos gyanú alapján többször is vizsgálni akarta, de ezek az eljárások minden esetben elháltak. Vajon miért?



MOL: Hernádi Zsolt és Csányi Sándor

Minek örülhetett Hernádi Zsolt?

A MOL is fizet *válságadót*, amit vezetője, *Hernádi Zsolt* látható örömmel vett tudomásul. Nincs itt semmi ellentmondás. Ennek az elégedettségnek az egyik oka nyilván az, hogy maradhat székében, annak ellenére, hogy a gázkereskedelmi üzletágot eladta, amivel *Orbán Viktor* szándékát keresztezte. A gázkereskedelmi üzletág eladása persze hatalmas üzlet volt a MOL vezetőinek, köztük *Csányi Sándor* igazgatósági tagnak, akik az újságok meg nem cáfolt híradása szerint több mint 10 milliárd (!) forintot kerestek bónusz-részvényeik árfolyam-emelkedésén. Az öröm másik oka talán az, amit napról napra tapasztalhatunk, hogy *hirtelen elkezdtek szinte hétről hétre növekedni az üzemanyagárak*, akkor is, amikor erre nem volt az árképletben megjelölt ok. Ez arra utalhat, hogy talán szemet hunynak az esetleges túlszámlázás felett: a válságadót vagy annál is többet *tovább lehet háritani*. Ez viszont áremelkedéssel jár, annak dezorganizáló hatásaival együtt. Az sem számíthat, hogy egyre többe kerül az a benzin és gázolaj, amit állami kocsikba tankolnak, igaz, ezt az állam fizeti. Így az éremelés a költségvetést terheli.



Surányi György: tervezd alá az inflációt. Szemben: Orbán Viktor

Surányi György tanácsát ma is időszerűnek tarthatják

Az első Orbán-kormány megfogadta *Surányi György* tanácsát: alá kell tervezni az inflációt. (Ld. *bővebben az említett könyvben.*) Javaslatára szerint ez növeli az államháztartás biztonságát, hiszen, ha (még) magasabb lesz a tényleges infláció, mint amit terveznek, a kormánynak a tervezettnél több lesz a bevétele. A kormánynak ez annyira megtetszett, hogy – többletbevétel céljával – az ötletből gyakorlatot csinált és több százmilliárd forintot költhetett el „teljesen szabadon”.

A gazdaság ellehetetlenítésének útján: a spekulációknak is kiszolgáltatva

Az *infláció felpörgetése* ma is az egyik recept lehet. *Ezért nem zavarja* a kormányt az infláció és a vele együtt járó következmények, az sem, hogy EU-s állatjóléti fejlesztési igények miatt a tojás ára a duplájára nőhet, holott a válságra hivatkozva lehetne érvelni a több évvel való elhalasztás mellett. Az sem zavaró, hogy a *cukor ára* rövid idő alatt a duplájára, 400 forintra ugorhat, ezt elintézik azzal, hogy nem szállít Brazília. Bár a cukorrépa termesztés elsorvasztásához és cukorgyára bezárásához a mai kormánynak szintén nincs köze, annál több van elődeinek, de a piaci helyzet kezeléséhez viszont van. (Ahhoz tehát igencsak van köze a korábbi Orbán-kormánynak, hogy az *állami tartalékolás*, amit az állam a TIG Kht.-n keresztül lát el, nem működik.) Ezért nem zavaró a kormány számára az sem, hogy a *benzin ára* hamarosan 400 forint lehet, sőt van újság, amelyik 500 forintról beszél. Az sem zavaró, hogy az üzemanyagár *beépül a termékek árába* és hogy *rontja exportunk versenyképességét* is. A *súlyos következményeket* a kormány és a gazdasági kormányzat csúcsvezetői látnivalóan *nem ismerik, de nem is akarnak azokkal megismerkedni*. Azt sem érzékelik, hogy *nem lehet megismételni* a tíz évvel ezelőtti mutatványt könnyű pluszbevétel megszerzésére: a gazdaság kivérzett állapota miatt és a több éve folyó megszorítások után. Különösen úgy, hogy *ma szinte minden hangszeren játszanak* a bevételek növelése céljából. Nem kell nagy fantázia, hova vezet ez. Pangáshoz, leépüléshez, a munkahelyek további megszűnéséhez és sok minden máshoz.

A sürgető megoldás megkerülhetetlen eleme egy új és reális árképlet megalkotása, ami minél tovább késik, annál nagyobb lesz mindannyiunk kára. Az ellenzéknek van lehetősége arra, hogy ezt és a felelősséget a sajtón keresztül közismertté tegye.

„Személyes” vonatkozások, vagy inkább sajnálatos előzmények

Az energia, ide értve az üzemanyag felhasználásával nyilván *takarékoskodni kell*. Ez a *megszorításoktól eltérően* azt jelenti, hogy *nem hagyjuk figyelmen kívül a hatékonysági szempontokat, hanem ezt állítjuk a középpontba*. Ezt nem áremelésekkel lehet elősegíteni (tehát le kell mondani a sarcpolitika folytatásáról és az infláció gerjesztéséről), hanem *szerkezeti változásokkal és ezek támogatásával és ösztönzésével*. A befolyó áfát vagy annak egy részét vissza lehetne forgatni e célokra. Hogy hogyan képzelhető el a *komplex energiapolitika*, milyen irányai vannak, azt az előző kormány fejlesztési minisztériumának felvázoltam. Szerettem volna kidolgozni, de végül is legfelső tárcaszinten úgy ítélték meg, hogy *„nem aktuális” (!)*. *Maradt tehát a káosz az elképzelésekben és a gyakorlatban*. A *távfütés* árát nem az árképlet felülvizsgálatával érték el, amit az Állami Számvevőszék még a '90-es években javasolt, hanem más fogyasztókra való áthárítással, az áram díjára való terhelésével. A zűrzavarosság tovább fokozódott az előző („szakértői”) kormány tevékenysége alatt, ami igyekezett minden energiát – az árképlete miatt – a spekulációnak leginkább kitett olajárhoz kapcsolni. A fővárosban is egy liter 95-ös benzin árában határozták meg a BKV-jegy árát. *Először történt ugyan meg*, hogy kimutatták, mennyivel károsították meg az áramfogyasztókat, de a nekik visszajáró összeget a kormány önkényesen elvonta és a krízisalapba helyezte. Ezzel demonstrálta, hogy a játékszabályok rá nem vonatkoznak. *Azóta sok idő telt el, a múlt torzulásait fel lehetett volna számolni*.

Budapest, 2010. február 28.

Dr. Szabadi Béla

Forrás: honlap: <http://www.szabadibela.hu>